

Õiguskantsler

Prefekt Kaido Kõplas
Politsei- ja Piirivalveameti
Lääne Prefektuur
laane@politsei.ee

Teie nr

Meie 21.02.2018 nr 7-7/180173/1800877

Kontrollkäigu kokkuvõte Kuressaare politseijaoskonna arestimaja

Lugupeetud härra prefekt

Õiguskantsleri nõunikud kontrollisid 15.01.2018 ette teatamata Politsei- ja Piirivalveameti Kuressaare politseijaoskonna arestimaja (edaspidi: arestimaja).

Hea mulje jättis arestimaja töötajate inimlik suhtumine kinnipeetusesse. Positiivne on, et arestimaja töö arvestuse raamatusse pannakse kirja, kes, millal ning kui palju annab kinnipeetutele ravimeid. Samuti olid raamatus fikseeritud andmed kinnipeetute avalduste ja taotluste kohta.

Samas tuleb kriitiliselt märkida, et akendest ei pääse kambritesse piisavalt loomulikku valgust ja sestap tuleb leida lahendus, mis tagaks kambrites parema loomuliku valguse. Endiselt on arestimajas värskes õhus viibimiseks jalutushoovi asemel avatava aknaga kamber ja seetõttu tuleks kaaluda jalutushoovi rajamist. Igal üksikjuhtumil tuleb hinnata, kas arestimaja kambris peab olema ööpäevaringne videovalve ning kas ametnik peab tingimata viibima iga lühiajalise kokkusaamise juures. Kambrites hügieeninurka eraldav sirm ei täida oma ülesannet ja selle asemele peab leidma tõhusama lahenduse. Kinnipeetutele tuleb hommikuti pakkuda lisaks teele ka hommikusööki. Kainenema toodud isikutele peavad olema kambris kättesaadavad puhtad joogitopsid. Kinnipeetutel peab olema võimalus lugeda üleriigilisi ajalehti. Avalik ning üksnes kinnipeetule kättesaadav info pakkide vastuvõtu ning kokkusaamiste kohta ei tohi olla vasturääkiv. Aegunud ravimid tuleb nõuetekohaselt hävitada. Tuleks tagada, et kahtlustatavana kinnipidamise protokollis fikseeritaks korrektselt kinnipeetu tervislik seisund ja tema lähedaste teavitamine.

Nõunikud tutvusid kontrollkäigul arestimaja ruumidega, vestlesid kõigi arestimajas viibinud kinnipeetutega¹ ning tutvusid arestimaja dokumentidega.

Loomulik valgus kambrites

Arestimaja kambrite aknaklaasid on üle kleebitud materjaliga, mis takistab loomuliku valguse sissepääsu. Seetõttu napib kambrites päevavalgust.

¹ Mõiste *kinnipeetu* hõlmab arestimajas viibivaid vahistatuid, kinnipeetavaid ning arestialuseid.

Maailma Terviseorganisatsioon on pidanud oma [raportis](#) oluliseks, et arestikambrites oleks piisavalt loomulikku valgust. Samasuguse nõude on sõnastanud piinamise ja ebainimliku või alandava kohtlemise või karistamise tõkestamise Euroopa komitee (CPT) [oma standardites](#). CPT rõhutas 2015. aastal [Moldovale](#) ja [Armeeniale](#) ning 2016. aastal [Ühendkuningriigile](#) ja [Lätile](#) antud soovitusel, et kambrites tuleb tagada nii tehisvalgustus kui ka piisav loomulik valgus. Õiguskantsler juhtis niisugusele vajadusele tähelepanu [Narva](#), [Viljandi](#) ning [Jõgeva ja Tartu arestikambrisse](#) tehtud kontrollkäikude kokkuvõtetes.

Õiguskantsler palub leida lahendus, mis võimaldaks loomulikul valgusel akende kaudu paremini kambritesse pääseda.

Värskes õhus viibimine

Kuressaare arestimajas ei ole värskes õhus viibimiseks sobivat jalutushoovi. Kinnipeetu võib selle asemel viibida iga päev tund aega kambris, milles on ligi 30 x 120 cm suurune ja 10 cm ulatuses avanev aken.

Õiguskantsler heitis jalutushoovi puudumist ette juba [eelmise kontrollkäigu kokkuvõttes](#). Samasugust nn jalutuskambrit kasutatakse ka [Jõgeva](#) ning [Valga ja Võru arestikambrites](#). Niisugune olukord ei ole õiguspärane. CPT on tauninud [Slovakkiale](#) 2014. aastal, [Gruusiale](#) ja [Soomele](#) 2015. aastal ning [Rootsile](#) 2016. aastal jagatud soovitusel olukorda, kus kinnipeetu värskes õhus viibimine tähendab üksnes võimalust jalutada nn betoonkastis. Seda enam ei ole sobiv lahendus kitsa avatava aknaga kamber.

Vestlustest kinnipeetutega selgus, et nad ei teadnud isegi nn jalutuskambri olemasolust. Ilmnes, et mõnikord paigutatakse sellesse kambrisse ka kainenema toodud inimesi, kui kõrval asuvast kainestuskambrist ei piisa. Jalutuskambri puudustest hoolimata on siiski oluline, et kinnipeetud oleksid teadlikud jalutuskambri olemasolust ning et neile oleks tagatud võimalus soovi korral selles ruumis vähemalt üks tund päevas viibida.

Jalutushoovi puudumine Kuressaare arestimajas on õigusvastane. Jalutuskamber ei taga kinnipeetule nõuetekohast võimalust värskes õhus viibida. Õiguskantsler palub Politsei- ja Piirivalveameti seisukohta, kas ja kuidas oleks võimalik rajada Kuressaare politseihoone juurde jalutushoov.

Videovalve ja privaatsus

Arestimaja kõigis kambrites kasutatakse kinnipeetute jälgimiseks ööpäevaringset videovalvet. Õiguskantsler on videovalve rakendamist kambrites käsitlenud [Valga ja Võru arestikambrisse](#) tehtud kontrollkäikude kokkuvõttes. Kuivõrd arestimaja kambrites viibivad [arestialused](#) ja [vahistatud](#) ligi 23 tundi ööpäevas ja pikema aja vältel, ei pruugi kinnipeetu pidev jälgimine videokaamerate abil olla tema privaatsuse seisukohast alati sobilik. Seetõttu tuleks edaspidi kaaluda, kas iga isiku ööpäevaringne videovalve on möödapääsmatult vajalik (nt terviseseisundi tõttu) ning otsustada selle ulatuse üle iga kinnipeetu puhul eraldi. Kui videovalve ei ole möödapääsmatult vajalik, ei tohi seda rakendada.

Arestimaja kambrites on hügieeninurk eraldatud sirmiga. Sirmi kasutamine on hea praktika, kuid paraku on sirmid sellised, et hügieeninurgas toimuv on enamjaolt kogu kambrist tervikuna nähtav. Seega ei täida sirmid sel kujul oma eesmärki tagada kinnipeetu privaatsus. CPT on soovitanud 2014. aastal [Slovakkiale](#) hügieeninurk kambrist eraldada seinte ja ustega.

Õiguskantsler palub Kuressaare arestimaja kambrites hügieeninurk ülejäänud kambri st tõhusamalt eraldada, nt suuremate sirmide või kardinatega või seinte ja ustega.

Kontrollkäigul selgus, et lühiajalisteks kokkusaamisteks kasutatavas ruumis viibib arestimaja ametnik igal kokkusaamisel kinnipeetu selja taga samal pool klaasseina. Kokkusaajad suhtlevad omavahel tehnilise seadme vahendusel. [Arestimaja sisekorraeeskirja](#) § 55 lõike 1 järgi toimub kokkusaamine kokkusaamisruumis arestimaja ametniku järelevalve all. Kuigi kokkusaamisruumis on ööpäevaringne videovalve, ei ole siiski välistatud, et sõltuvalt olukorrast võib järelevalve intensiivsus erineda. Seega tasub kaaluda, kas iga lühiajalise kokkusaamise ulatuslikku jälgimist võimaldav järelevalve on vajalik ja ressursitõhus. Näiteks ei pruugiks ametnik iga kord arestialuse ja tema lapse kokkusaamise juures olla.

Toitlustus ja joogitopsid

Arestimajas pakutakse hommikusöögiks vaid teed (kella 8.30–9), lõunasöögiks praadi ja saia (kella 12–13) ning õhtusöögiks suppi või putru (kella 17.20–18). Nii võib toekamate toidukordade vahele jääda ligi 18 tundi. Kinnipeetute sõnul jõuab õhtusöögi ja järgmise päeva lõunasöögi vahel kõht väga tühjaks minna. [Kehtiva õiguse](#) järgi tuleb kinnipeetutele anda toidunormile vastavat toitu kolmes osas ning vähemalt kolm korda päevas. Ka CPT nõudis [Sloveenia](#)le 2017. aastal antud soovitusel, et rohkem kui 12 tunniks kinni peetud inimestele tagataks kolm toidukorda päevas. Liiga pikki toidukordade vaheaegu on õiguskantsler varem tauninud [välismaalaste kinnipidamiskeskusesse](#) ja [Viru Vanglasse](#) tehtud kontrollkäikude kokkuvõtetes. Õiguskantsler palub pakkuda kinnipeetutele arestimajas nõuetekohast hommikusööki.

Kontrollkäigul selgus, et kainenema toodud isikutele antakse plastist joogitopse vaid küsimise peale. Selleks et hügieeninurga kraanikausist joogivett paremini kätte saada, võiksid puhtad joogitopsid olla siiski kambris juba olemas. Õiguskantsler on seda varem märkinud lühiajaliselt (maksimaalselt 48 tundi) kinni peetavate isikute kohta.²

Kinnipeetavale kättesaadav informatsioon

Kinnipeetud saavad arestimajas lugeda üksnes kohalikku päevalehte Saarte Hääl. [Vangistusseaduse](#) § 30 lõike 1 ja § 86 lõike 1 järgi peab arestimajas viibivale kinnipeetule olema tagatud võimalus lugeda üleriigilisi päevalehti ning ajakirju. Kahtlemata edastab olulist informatsiooni ka kohalik päevaleht, kuid kogu Eestis toimuvaga saab end kurssi viia siiski eeskätt üleriigilise ajakirjanduse vahendusel. Õiguskantsler palub võimaldada arestimaja kinnipeetutele lugemiseks seadusega ette nähtud ajakirjandusväljaandeid.

Kuressaare politseijaoskonna teenindussaal on ja [Politsei- ja Piirivalveameti kodulehel](#) avaldatud ning kinnipeetu kambriseinale riputatud päevakavast nähtuv info pakkide vastuvõtu ja kokkusaamiste kohta on erinev. Teenindussaal on välja pandud info järgi toimuvad kokkusaamised teisipäeviti kella 9–12 ja neljapäeviti kella 14–16 ning pakkide vastuvõtt teisipäeviti kella 9–12 ja neljapäeviti kella 15–16. Kodulehel avaldatud teabe kohaselt aga toimuvad nii kokkusaamised kui ka pakkide vastuvõtt teisipäeviti kella 9–12 ja neljapäeviti kella 14–16. Kambriseinale kinnitatud päevakava järgi toimuvad kokkusaamised teisipäeviti ja neljapäeviti kella 13–16 ning pakkide vastuvõtt teisipäeviti ja neljapäeviti kella 10–12. Erinev informatsioon võib kinnipeetu ning temaga suhelda või talle pakke saata soovivate isikute vahel tekitada möödarääkimisi ning asjatuid pingeid. Info ei tohi olla vasturääkiv.

² Õiguskantsleri 26.03.2009 kiri siseministrile nr 7-7/081380/0901979.

Aegunud ravimid

Arestimajas oli kontrollkäigu ajal käsimüügi- ja retseptiravimeid, mille kõlblikkusaeg oli lõppenud ja mis tulnuks seetõttu kasutuselt kõrvaldada ja nõuetekohaselt hävitada. Sellele juhiti kontrollkäigu ajal ka tähelepanu. Edaspidi tuleb jälgida, et aegunud ravimid teistest ravimitest eraldataks ja nõuetekohaselt hävitataks.

Dokumentide vormistamine

Mõnes kahtlustatavana kinnipidamise protokollis (KKP) olid kinnipeetu tervisekahjustused ning lähedaste teavitamine fikseeritud puudulikult.

Näiteks ei olnud H.S. tervisekahjude (sh kahjude puudumise) kohta KKP-s ühtki märget. Vigastuste kirjeldamine on oluline selleks, et kaitsta kinnipeetu õigusi võimaliku väärkohtlemise korral. Samas on see oluline ka politseile, et tõrjuda võimalikke väärkohtlemise süüdistusi arestimajas (nt süüdistatakse politseid vigastuste tekitamises, mis olid kinnipeetul juba tema kinnipidamisel). Õiguskantsler on juhtinud Politsei- ja Piirivalveameti tähelepanu (nt [Pärnu arestimaja](#) kontrollkäigu kokkuvõttes) sellele, et KKP tuleb vormistada korrektselt.

S.V. kohta koostatud KKP-s puudus mäрге, kas ja mis tulemustega teatati isiku lähedastele tema kinnipidamisest. Dokumentidest ilmnes, et kinnipeetud olid saanud oma lähedastega kokku ning neilt ka pakke. Seega teadsid lähedased kinnipeetute asukohast, aga ilmselt oli nende teavitamine jäänud talletamata. Selleks et vältida võimalikke vaidlusi, tuleks teavitamine edaspidi siiski selgelt ja üheselt fikseerida.

Õiguskantsler ootab Teie seisukohta soovitude suhtes hiljemalt 16.03.2018.

Austusega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise